

O DIOBI BIBLIOTEKE I PISANE OSTAVŠTINE DON ŠIME LJUBIĆA

Uskoro će se navršiti 90 godina od smrti uglednog arheologa i povjesničara, akademika don Šime Ljubića (Stari Grad na Hvaru, 24. V. 1822—19. X. 1896). To je i bio povod pisanju ovog kratkog priloga o diobi njegove biblioteke i rukopisne građe, što je neposredno poslije smrti zaslužnog pokojnika izazvalo neželjene reakcije i nesporazume, kako među samim baštinicima između sebe, tako i među baštinicima s jedne, a Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu s druge strane.

Poznato je da je Ljubić imao dobro opremljenu biblioteku i mnoštvo rukopisne građe što je bilo sasvim u skladu s njegovim životom i radom. Šime Ljubić živio je veoma povučeno, provodeći sve svoje slobodno vrijeme u intelektualnom radu. Tadija Smičiklas¹ ovako opisuje vrijeme Ljubićeve upraviteljavanja Arheološkim muzejom u Zagrebu: »Ljubić je u Zagrebu kroz 25 godina živio u Muzeju i za Muzej. Od rana jutra do kasne noći i na svakdan i na blagdan boravio u zavodu i radio... U jutro poći na tržnu pijacu i na večer na svoju stalnu stolicu u teatru, bilo mu je sve općenje sa svijetom. Kroz dvadeset i pet godina nije ga nitko vidio u gostioni, kavani ili na kakvoj društvenoj zabavi. Službu božju služio je u svom stanu dozvolom viših crkvenih vlasti...«

Jasno je da je takav »poslenik«, čija bibliografija iznosi na stotine jedinica, u svom radu razvio brojne službene i privatne kontakte u tadašnjim najuglednijim institucijama i s radnicima na istom polju znanosti. Uz muzejsku, formirao je brojnim osobnim darovanjima, ali i kupnjom, svoju privatnu biblioteku, koja je već za njegova života izazivala pozornost zainteresiranih. To više što se u njoj čuvalo cijelo bogatstvo rukopisnog materijala, bilo izvornih koncepata radova, bilježaka, planova, i sl., bilo prijepisa ili regesta iz raznih arhiva, ne samo onih svjetskog glasa kao npr. Marciana u Veneciji ili carski arhiv u Beču, nego i takvog kakav je za našu povijest veoma važan: rogovski arhiv, tj. arhiv benediktinskog samostana u Tkonu kod Biograda na moru, i dr. Brojna korespondencija predstavljala je znatno obogaćenje arhivskog dijela biblioteke. Posebno je bila zanimljiva rukopisna građa iz starije hrvatske književnosti, kojom se Ljubić također intenzivno bavio, što je i dokazao objavljivanjem važnih izdanja s tog područja (Hektorovićevo Ribanje i ribarsko prigovaranje, neke Hektorovićeve poslanice, život sv. Lovrinca, kao i prepjev Knige Ovidijeve »Od lika

Lubenoga stumačene po Petru Hektoroviću«). Ovo nije čudno kad se zna da je Š. Ljubić proveo svoju najraniju mladost upravo u biblioteci Petra Hektorovića, tj. njegova nasljednika Petra Nisitea (Nižetića), koji je razvio kod Ljubića trajni interes i privrženost knjizi.

Popis biblioteke, koliko je poznato, nije postojao, niti se smatralo potrebnim da se to učini ni nakon Ljubićeve smrti. Možemo ipak s pravom pretpostaviti da je i njegova biblioteka bila po sadržaju nalik na tadašnje privatne biblioteke srodnih zanimanja, tj. da je imao kao Član Akademije sva Akademijina izdanja, pa ona Matice hrvatske i Društva sv. Jeronima, zatim izdanja s područja povijesti, arheologije i numizmatike (kojom se posebno zanimao), objavljena u tadašnjoj Austro-Ugarskoj. S obzirom na njegovo poznavanje i interes za hrvatsku književnost, dopušteno je pretpostaviti da su i književna djela bila obilno zastupljena. Sjećanje, koje još živi među dalekim potomcima, na »jedno vrlo staro izdanje Svetog pisma« koje je jedan od baštinka u tajnosti prodao, svjedoči da je prikupljao, što je i prirodno, i religijsku literaturu, kao i stare i vrijedne knjige.

Za jednog znanstvenika, kakav je bio don Šime Ljubić, takva biblioteka predstavljala je veliko duhovno bogatstvo; za nasljednike samo vrijednost izraženu u novcu. O Ljubićevoj biblioteci i arhivu bilo je višeput riječi onda kad se o njemu pisalo ili ga se spominjalo, ali uvijek samo usput i bez ulaženja u pojedinosti, čuvajući se, možda, da se ne bi dotakle koje osjetljive niti još živih potomaka. Stoga su i podaci o njoj veoma manjkavi, pa bi samo i djelomično objašnjenje tog pitanja, pretpostavljamo, moglo biti od koristi.

— — —

U arhivu Arheološkog muzeja u Splitu, u fasciklu za godinu 1896, čuva se omot s naslovom: »Spisi glede knjiga Jugoslavenske akademije u Zagrebu u ostavštini pok. D. Šime Ljubića«, a broji 37 listova. U omotu su pohranjena pisma upućena don Frani Buliću, tadašnjem ravnatelju spomenutog Muzeja, od Jugoslavenske akademije i od nekih nasljednika don Šime Ljubića. Budući da je Bulić imao istaknutu ulogu u posredovanju između tih dviju zainteresiranih stranaka za pokojnikovu ostavštinu, taj detalj sam unijela u svoj rad o povijesti biblioteke Arheološkog muzeja u Splitu.² Smatrajući ipak da bi neke pojedinosti, koje tamo nisu iznesene, mogle biti zanimljive za časopis koji se bavi poviješću otoka Hvara i njegovih zaslužnih ljudi, donosim ovdje prikaz tijeka događaja onoliko koliko nam to dopuštaju oskudni podaci kojima raspolažemo.

Nakon Ljubićeve smrti (19. X. 1896) nastao je višegodišnji spor o diobi bibliotečne i rukopisne ostavštine pokojnikove između Jugoslavenske akademije s jedne i Ljubićevih nasljednika s druge strane, kao i među samim nasljednicima. Budući da je Ljubić bio član Akademije, ta ustanova je smatrala posve prirodnim da najveći dio rukopisne ostavštine i numizmatička zbirka pokojnikova pripadnu Akademiji, s čime se Ljubićevi nasljednici, a bili su veoma brojni, nisu mogli složiti. Akademija je istodobno potraživala i vraćanje dvaju važnih rukopisa, vlasništvo Akademije, koje je Ljubić bio za života posudio:

»Statut otoka Krka« i Šižgoričev rukopis »Notizie antiche de Sebenico e suoi contorni«. Akademija je pismeno zamolila don Franu Bulića da on preuzme brigu i pospješi rješenje tih pitanja.

U omotu u kojem je riječ nisu sačuvane kopije Bulićevih pisama, nego samo odgovori dvaju Ljubićevih nasljednika, te pisma Jugoslavenske akademije Buliću. Iz njih doznajemo da su Josip Torbar, predsjednik Akademije, i Fran Vrbanić, njezin tajnik, uputili 5. veljače 1897. pismo Ivanu Ljubiću, ljekarniku u Starom Gradu, glavnom nasljedniku ostavštine (pripadalo mu je 4/7 cijele imovine) u kojem ga mole da u ostavštini pokojnikovoj potraži rukopisnu građu, pogotovu onu o povijesti Dalmacije u 16. i 17. stoljeću, za koju je Ljubić za života bio izjavio da ju je pripremio za tisak. Akademija bi se željela nagoditi s nasljednicima glede otkupa budući da »bi bila vječna šteta da oni (tj. rukopisi) propadnu ili dođu u druge ruke«. Prijepis tog pisma poslan je istodobno i don Frani Buliću, koji je odmah i sa svoje strane u istom smislu uputio dopis ljekarniku Ljubiću. Odgovor je stigao vrlo brzo (16. II. 1897), i to upućen Buliću, jer rodbina pokojnog Šime Ljubića očito nije željela direktno kontaktirati s Akademijom iz razloga o kojima će poslije biti riječi. Ljekarnik obavještava Bulića da se »za sada« ne može ništa poduzeti, jer je cijela ostavština pod sudskim pečatom.³ Na sudu je dolazilo do nemilih scena. Pristupilo je 14 svjedoka, »među njima dva denuncijanta« koji, međutim, nisu suglasno lagali. Treba pričekati odluku suda i tada će, obećava Ivan Ljubić, ako i on bude među nasljednicima (?), rado pomoći i Buliću i Akademiji i zagrebačkom Muzeju koji je vjerojatno potraživao izvjesne knjige ili rukopise, što, međutim, iz pisma nije vidljivo.

Sudski proces se odugovlačio, knjige i rukopisi držali su se i dalje pod ključem i nisu bili pristupačni nikome. Tekla je već i treća godina a da se ništa nije micalo s mrtve točke, dok najednom Bulić ne dobije 30. rujna 1899. alarmantni brzoglav iz Starog Grada od Luke Bervaldija, arheologa: »Dođete li sutra, spasit ćete rukopise blagopokojnoga Ljubića. Ostalo razneseno.« Na poleđini tog brzoglava Bulić je napisao lakonski, bez ikakva komentara: »Bio dne 1. X. 1899. u Staromu gradu«.

Iz odgovora Nikole Ljubića (28. X. 1899), »sudskog prislušnika« — kako se sam potpisuje — može se zaključiti da je Bulić intervenirao u smislu sprečavanja da se razgrabi ostavština, ali sam, dakako, nije mogao u samom jednom danu i da je razgleda. Odgovor mladog Ljubića, koji je bio Bulićev đak, što on (tj. Nikola) ističe s ponosom i zahvalnošću, uvjeravajući ga u svoju trajnu odanost, bio je opširan i dobronamjeran, ali nije ponudio Buliću i odgovor na njegovo traženje. Nikoli, naime, nije uspjelo pregledati temeljito cijelu građu, nego ju je samo sumarno sortirao u dvije velike skupine, i to:

1. »Listine, Commissiones et relations, dispacci i neke druge manje radnje«;

2. »njegove listove, sve vijesti što se odnose na povijest otoka Hvara, sve što novine pisahu o njemu ili njegovim radnjama, autografi nekih njegovih radnja, kao i neke njegove prve, nešto manje radnje.«

Obitelj, koja nema povjerenja u Akademiju te stalno zaobilazi izravne kontakte s njom, izrazila se ipak voljnom da bi prvu skupinu eventualno ponudila Akademiji na otkup, dok bi drugu zadržala »kao svetu

uspomenu na pokojnika ili kao sakupljeni materijal tjesne domaće povijesti ili kao materijal kojim bi se mogle suzbiti neistinite vijesti koje se šire o pokojniku.«⁴ U prvoj skupini, izvještava dalje Nikola, ima materijala za izdavanje još 3—4 sveska Listina i 6—8 svezaka komisija i relacija. Također ima rukopisa za »Aggiunte al statuto di Curzola, Brazza, Statuto di Scardona, Spalato, Budva, Veglia, Arbe.« Sugerira Buliću da se obrati Ivanu Ljubiću, pokojnikovu bratu, »jer je on faktotum« koji raspolaže najvećim dijelom ostavštine i ima utjecaja na ostale nasljednike. Također moli Bulića da kod Akademije pospješi donošenje odluke o otkupu, jer će se opet nakon toga mnogobrojni baštinici dogovarati i sporazumijevati, a za to će trebati dosta vremena. Stavlja također Buliću na znanje (možda samo da Akademiju zaplaši i požuri o odluci) da bi mogla izgubiti mogućnost otkupa ako bude oklijevala jer se »već i Bečka akademija raspitivala za pokojnikove spise koje bi htjela nabaviti.« Dodaje da je nastojao odvratiti članove od takve namisli, ali da ga oni vjerojatno ne bi poslušali. Obavještava Bulića i o sudbini numizmatičke zbirke Ljubićeve, koju su, nakon duga natezanja nasljednici podijelili između sebe po čudnu ključu: svakome isti broj komada, bez obzira na njihovu vrijednost! Tako je netko dobio vrijedne, a drugi sasvim bezvrijedne komade — »ali se nije moglo drugačije postupiti« — zaključuje Nikola Ljubić koji je, bez sumnje, kao sudionik cijelog događaja, imao najbolji uvid u međusobne odnose baštinitika.

Vrijeme je prolazilo, a do diobe još nije došlo. Iz pisma istog Nikole, upućena Buliću 13. IX. 1900, osjeća se sve veća nervoza i netrpeljivost među zainteresiranima. Ljubićeve imovina stoji još uvijek netaknuta »jer dobri baštinici vole da zub vremena sve uništi, nego da se lijepo nagode, to i rukopisi leže u jednoj sobi zatvoreni, a ključ sobe je otputovao čak u Zadar!« — primjećuje jetko Nikola. Aludira na svog strica Ivana, međutim, kaže da stričev stav nije uperen protiv Bulića, nego protiv ostalih nasljednika s kojima se ne može nagoditi ni za kuću ni za ostalu imovinu.

Kontradiktorna je u svemu ovome činjenica da je Bulić ipak sastavio popis Ljubićeve rukopisne ostavštine i to, kako je sam zabilježio na vrhu tog popisa »Dne 1. X. [18]99. pregledao ostavštinu pok. D. Š. Ljubića na Hvaru«. To je onaj nadnevak kad je, na poziv Luke Berwaldija, otputovao u Stari Grad. Popis je vjerojatno učinjen poslije toga, jer je mnogo detaljnije razrađen od onoga što je bio sastavio Nikola Ljubić. Bulić je građu razvrstao u 49 skupina i vjerojatno poslao Akademiji na uvid, što nije bilo moguće učiniti u samo jedan dan! Bulićev popis sadrži samo nazive skupina, ali ne i njihov sadržaj, npr.: 1. Manoscritti. Relationes et commissiones XVI. 2. Statuti. Manoscritti. Notizie interno statuti. 3. Varia. 4. Documenti Ragusei, itd.

No, ni to nije maknulo stvar s mrtve točke. Posljednje pismo Nikole Ljubića kojim raspolažemo (nije datirano) obavještava da još nije ništa riješeno. Ali, kako je »već proglašena raspuštena zajednica imovinska baštinika, to će se uskoro morat konačno preći na materijalnu diobu ostavštine i tom prigodom mi obećaje svi da će rado izručiti ono što je Akademije«.

Nade Nikole Ljubića nisu se ispunile. Nasljednici su podijelili i knjige pokojnikove komad po komad, kao što su prije toga učinili i s numizmatikom, ne pazeci pri tome kakva će vrijednost kome dopa-

sti i hoće li time uništiti neku tematsku cjelinu. Tako su razdvajali knjige od više svezaka na način da su svakome davali po jedan! Još uvijek je živa i priča da su ih mjerili na kilograme!

Od svoje prijašnje izjave da bi rado zadržali od njegove rukopisne ostavštine ono što se odnosi na njega osobno, također su odustali i, kako Akademija nije pokazala osobit interes, a vjerojatno ozlojeđena i ponašanjem baštinka nije insistirala na otkupu rukopisa, oni su se počeli ogledati za drugim kupcem. Nagovještaj Nikole Ljubića o interesiranju Bečke akademije nije se pokazao realnim te su baštinici tijekom godina, ne mogavši rukopisnu građu dijeliti list po list, izgubili za nju svaki interes. Iz sobe u kojoj se nakon Ljubićeve smrti nalazila, prenesena je u podrum gdje je »preživjela« i prvi i drugi svjetski rat, ali nagrižena od moljaca i miševa i dobroano uništena od vlage. Navodno samo takvu već uništenu građu dala je spaliti Ivanka, žena Vice Ljubića, sina i nasljednika Ivana Ljubića, ljekarnika. U Starom Gradu se također znade još i danas da su se »kartom« iz Ljubićeva arhiva zamatale srdele! — Nije isključeno da je ipak bio zapažen kakav vredniji rukopis i prodan nekom privatnom licu, jer su u toj kući koju je naslijedio Ivan Ljubić, apotekar, od brojne njegove djece ostale živjeti samo dvije neudate kćeri, Apolonija i Evelina, koje su se, lišene bilo kakvih prihoda, morale izdržavati prodajom nasljeđene imovine.⁵ Nakon svršetka II. svjetskog rata, u vrijeme opće oskudice, one su prodale Državnom arhivu u Zadru »ostatke ostataka«⁶ don Šimine ostavštine, 1948. godine. Taj fond je nakon nekoliko godina bio sreden i sastavljen je popis koji je iznio na vidjelo, kako kaže autor,⁷ veoma interesantnu građu u kojoj ima još i takve koja nije korištena a bit će veoma korisna našim povjesničarima. Građa je podijeljena ovako: I. Arheologija, II. Numizmatika, III. Ljubićevi originalni sastavci, IV. Originalna arhivska građa i stari prijepisi, V. Ispisi iz djela i rasprava, VI. Ispisi iz raznih arhiva, VII. Književna ostavština, VIII. Korespondencija, IX. Građa za životopis, (Školovanje, Namještenja, Znanstveni rad, Kuće i posjedi), X. Razno.

Akademija je, međutim, ostala pri svom traženju da joj se vrate posuđeni rukopisi (Statut otoka Krka i Šižgoričev rukopis). Iako su baštinici obećavali da će rukopise vratiti čim budu pronađeni, nisu obećanje i izvršili. O tome svjedoči pismo Jugoslavenske akademije iz 1902. god., upućeno Buliću s molbom da ponovno traži od obitelji Ljubić vraćanje tih rukopisa. Akademiji je već dosta svega: ako ne vrate rukopise, tužit će ih sudu. Ovaj ultimativni ton imao je ipak samo djelomičan uspjeh. Statut otoka Krka vraćen je Akademiji u ožujku 1903. godine kako proizlazi iz pisma ljekarnika Ivana Ljubića Akademiji⁸ (19. III. 1903), dok drugi rukopis nisu pronašli ni Bulić ni njegov nećak Nikola koji su pregledavali ostavštinu, pa »neće ga bit Akademija pokojniku uzajmila«, zaključuje ljekarnik Ljubić.

Cijeli ovaj žalosni slijed događaja koji su pratili uspomenu na jednog zaslužnog čovjeka i znanstvenika ocrtava prilike i ljude jednog određenog vremena i sredine, koja se nije mogla uzdignuti nad male osobne interese, intrige, zlobe i zavisti. Biblioteka, koju je taj vrli Starogradanin prikupljao s marom i s ljubavlju cijeli svoj život, a koja je morala brojiti 2—3 tisuće svezaka (točniji broj nije poznat), koja mu je bila drug i vjerni pratilac, raspršena je na nedopustiv način.

Tadašnji direktni baštinici su pomrli, a od njihovih nasljednika danas se više ne može dobiti nikakav temeljitiji podatak.

Tako i knjige, kako je već rekao Terencije, imaju svoju sudbinu kao i ljudi.

BILJESKE

¹ Tadija Smičiklas, *Život i djelo Sime Ljubića*, Ljetopis JAZU, 1897, Zagreb 1898, str. 232.

² Neda Anzulović, *Postanak i razvoj biblioteke Arheološkog muzeja u Splitu*. Vjesnik za arheol. i hist. dalm., LXXVIII/1985, bilj. 53.

³ Sime Ljubić je umro ne ostavivši oporuku. Zbog toga se toliko zamrsilo raščišćavanje pitanja njegove ostavštine. Jedino je za života javno izjavio da svoju kuću ostavlja Društvu javne dobrotvornosti u Starom Gradu, pa se tako zametnula parnica o kojoj Ivan Ljubić u pismu Franu Vrbančiću, tajniku Akademije (I. XII. 1899), piše: »Oni koji su bili zvaní da se brinu i stare (staraju!) da pokojni brat poslije smrti (ostane) na glasu na polju znanosti... svim silama su nastojali i nastoje i danas, da njegovo ime i kao živi pogine, naime, oni su nam vodili pravdu, da sva njegova ostavina ide lokalnoj Jav. dobrotvornosti. Potučeni u trigodišnju parnicu i osramoćeni, jer su preko tri hiljade forinta siromašnih novaca potrošili, zametnuli su nam drugu pravdu pitajući trećinu ostavštine«. — Javna dobrotvornost je, međutim, izgubila i tu parnicu, kao i onu kod Vrhovnog suda u Beču, pa su tako i Ljubićeva kuća i mauzolej pripali njegovoj obitelji.

⁴ To su aluzije na neke članove Akademije, posebice na Tadiju Smičiklasa, koji da potcjenjuje Ljubićevo djelo, ali da time »sam sebi pljuje u lice«. Nikola nastavlja: »Ja znadem da on (tj. njegov stric, Sime Ljubić) ima mana, da njegova sva djela nisu savršena, te me ne može u tome poštovanje, krv, ni ljubav zasljepljivati, ali znadem i čvrsto sam uvjeren da je on ne malo zaslužan svojim marljivim radom koji muzeju toli hrvatskoj povjesnici«.

Međutim, i Smičiklas doznaje što Ljubićeva obitelj o njemu misli i govori te i on negoduje sa svoje strane, nijećući da bi davao izvave koje bi potcjenjivale Ljubića i njegov rad. No, ipak, u pismu Buliću od 21. XI. 1899, kojim traži da nasljednici svu građu koju bi htjeli prodati Akademiji, uredno slože i popišu, tako da je mogu prekontrolirati i utvrditi da im neće uzmanjkati ni jedan listić kad im se bude vratila, navodi kako Ljubićeva rodbina misli da posjeduje »predragocjeno blago«, dok on smatra da ni Listine nisu od osobita interesa. Također se skeptički izražava i o ostalim rukopisima i iznosi da se ni od njih mnogo ne nada. U pismu još dodaje: »Mogu Ti reći (tj. Buliću) da je onaj drugi rukopis »veliki« o školi spljetskoj pripravio pokojnik po mojem naputku. On je želio da bismo štampali njegove relacije dalje, a ja sam mu pisao da neka sastavi u jednoj skici kulturne prilike Dalmacije u 16. i 17. vijeku —ma bilo— u kojem obliku. Na to je on stao praviti izvadke iz svojih relacija o školi spljetskoj. I to bi moglo biti dobro. Što je pisao o hrv. numizmatici to neće biti onako potpuno kao što je ona radnja Truhelkina u »Glasniku« jer Ljubić nije imao toliko materijala. Ali svakako bi mogla biti prilična. Obe dvije radnje mogao bi i Ti na brzinu ocijeniti. Smičiklas«.

Josip Brunšmid bio je još stroži u ocjeni Ljubićeva rada (»Prof. Sime Ljubić«). Vjestnik Hrv. arheol. društva, II/1896—97, str. 130—132) u kojemu, govoreći o numizmatičkom radu Ljubićevu, kaže da je »Ljubićeva radnja iza krasne Truhelkine monografije o hrvatskim novcima sigurno antikvirana«.

Tako je Ljubić neposredno nakon svoje smrti svrstan od svojih kolega i suradnika u »srednju kategoriju« po vrijednosti znanstvenog rada. Međutim, gledajući sada već i povijesne udaljenosti od gotovo jednog stoljeća nakon Ljubićeve smrti, njegovo se djelo ukazuje u drukčijem svjetlu. To čini i Marin Zaninović prigodom proslave 100-godišnjice Hrvatskog arheološkog društva u Zagrebu u opsežnom i toplom prikazu Ljubićeva života i rada, prikazu koji je temeljen upravo na navedenim nekrolozima Smičiklase i Brunšmida, no, Zaninović odatle izvlači drukčije zaključke, dajući Ljubiću i njegovu djelu dostojno mjesto koje mu u našoj znanosti i pripada. (Vidi: Arheološka istraživanja u Zagrebu i njegovoj okolici. Izdanja Hrv. arheol. društva, 6. Zagreb 1981. str. 29–39).

⁵ Ovih nekoliko obiteljskih podataka mi je ljubezno priopćila prof. Tatjana Živanović, pranećakinja don Sime Ljubića.

⁶ Podatak dobiven od dra Stj. Antoljaka, u ono doba direktora Hist. arhiva u Zadru.

⁷ Nikola Čolak, Inventar rukopisne ostavštine Sime Ljubića. Arhivski vjesnik, Zagreb, 4–5/1961–62, str. 225–262.

⁸ Kopiju pisma dobila sam zahvaljujući prof. Zvonimiru Passeku, upravitelju Arhiva JAZU u Zagrebu, kao i obavijest da je Statut doista bio vraćen, ali Šižgorićevu rukopisu više nije bilo traga. Akademija posjeduje samo jedan Šižgorićev rukopis, i to: »De situ Illyriae et civitate Sibenici anno 1487«. Zanimljivo je da se i u popisu Ljubićeve ostavštine u zadarskom arhivu nalazi također prijepis tog rukopisa u grupi: V. Ispisi iz djela i rasprava, kutija 3, sv. 2a. Također u Akademijinu arhivu nije moguće utvrditi postojanje bilo kojeg od rukopisa koji su spomenuti u ovom tekstu.